

2023, 12 (2), 706-732 | Araştırma Makalesi

Öğretmen Yetiştiriminde Etkili Olan Çatışma Alanları Kapsamında Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarının İncelenmesi

Ayhan Yavuz ÖZDEMİR¹

Öz

Bu çalışmada 1998, 2006 ve 2018 yıllarında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programları ve YÖK'ün 2020 yılında eğitim fakültelerine program oluşturma konusunda yapmış olduğu yetki devri öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanları kapsamında incelenmiştir. Bu sayede söz konusu programlarda yaşanan değişimlerin çatışma alanları kapsamında ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda bahsedilen programlar ve yetki devri kararı ile ilgili ulaşılan kaynaklar doküman incelenmesi yöntemi kullanılarak araştırma konusu yapılmıştır. Ulaşılan veriler her bir çatışma alanı çerçevesinde kategorize edilerek ele alınmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular özetle şunlardır: (1) Almanca öğretmenliği lisans programlarının oluşturulması ile ilgili yapılan düzenlemeler giderek filolojik alan bilgisine daha az ağırlık verilmesi, pedagojik alan bilgisine ve pedagoji bilgisine daha fazla önem verilmesi yönündedir. (2) 1998 ve 2006 yıllarındaki programlarda kuramsal derslerin bazılarında uygulama saati eklenmiştir. 2018 yılında bir ders dışında uygulama saatleri kaldırılmış, bu durum derslerin hem kuramsal hem de uygulama odaklı gerçekleştirilmesi gereksinimini ortaya çıkarmıştır. (3) Ulaşılan bir diğer sonuca göre yapılan program değişikliklerinde teknisyen öğretmen anlayışı giderek önemini yitirmiş ve uzman öğretmen yetiştirme anlayışı ön plana konulmuştur. Ancak bazı düzenlemeler Almanca öğretmeni adaylarını ve öğretmenlerini teknisyen öğretmen anlayışını benimsemeye yöneltmektedir. Bu konuyla ilgili olarak farklı kademeler arası geçiş, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve atanması gibi süreçlerin birbirine daha iyi şekilde entegre edilmesinin nitelikli Almanca öğretmeni yetiştirimini etkileyen önemli bir nokta olduğu sonucuna varılmıştır. (4) Son yapılan program düzenlemeleri ile standardizasyon ağırlıklı programlar yerine ortak amaçlara yönelik ve çeşitlilik anlayışına ağırlık veren programların oluşturulması yolunun tercih edildiği belirlenmiştir. Almanca öğretmeni adaylarının mesleki becerilerinin belirli standartlara erişmesi ve öğretim sürecini çeşitlendirebilen ve koşullara göre bu süreci öğrenciler için verimli hale getirebilen öğreticiler olarak yetiştirilmesi söz konusu program düzenlemelerinin hedefleri arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Eğitim Programı, Lisans Eğitimi, Almanca Öğretmenliği, Program Geliştirme

Özdemir, A. Y. (2023). Öğretmen Yetiştiriminde Etkili Olan Çatışma Alanları Kapsamında Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarının İncelenmesi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 12 (2), 706-732. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1138015>

Geliş Tarihi	30.06.2022
Kabul Tarihi	01.06.2023
Yayın Tarihi	13.06.2023
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Türkiye, ayhanyavuzozdemir@hakkari.edu.tr / ORCID: 0000-0002-2601-2486

2023, 12 (2), 706-732 | Research Article

Examination of the German Language Teaching Undergraduate Program Within Competing Agendas That Are Effective in Teacher Training

Ayhan Yavuz ÖZDEMİR¹

Abstract

In this study, the German language teaching undergraduate programs, which were put into practice in 1998, 2006 and 2018, and the transfer of authority made by the CoHE (Council of Higher Education) to create programs for education faculties in 2020 are discussed within the scope of competing agendas that are effective in teacher training. In this way, it is intended to reveal the changes experienced within the scope of competing agendas in these programs. In this direction, the sources reached regarding these programs and the decision of delegation of authority were made the subject of research by using the document review method. The findings were categorized and discussed within the framework of each competing agenda. In summary, the findings of the research are as follows: (1) With the arrangements, it is seen that less weight is given to philological content knowledge and more importance is given to pedagogical content knowledge and pedagogical knowledge in the creation of German language teaching undergraduate programs. (2) In the programs in 1998 and 2006, practice hours were added to some of the theoretical courses. In 2018, the practice hours were abolished, except for one lesson, and this situation revealed the need for the lessons to be carried out both theoretically and practically. (3) According to another conclusion reached, the understanding of technician teachers gradually lost its importance in the program changes and the understanding of professional teacher training has been put in the foreground. However, some regulations lead prospective German teachers and teachers to adopt the technician teacher approach. (4) With the recent program regulations, it was determined that it has been preferred to create programs aimed at common goals and focusing on the understanding of diversity instead of programs focused on standardization. In addition, it is among the objectives of these program regulations that the professional skills of prospective German teacher reach certain standards and that they are trained as instructors who can diversify the teaching process and make this process productive for students according to the conditions.

Keywords: Teacher, Educational Program, Undergraduate Education, German Language Teaching, Program Creation

Özdemir, A. Y. (2023). Öğretmen Yetiştiriminde Etkili Olan Çatışma Alanları Kapsamında Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarının İncelenmesi . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 12 (2) , 706-732 .
<https://doi.org/10.15869/itobiad.1138015>

Date of Submission	30.06.2022
Date of Acceptance	01.06.2023
Date of Publication	13.06.2023

*This is an open access article under the CC BY-NC license.

¹ Assist. Prof., Hakkari University, Department of German Language Education , Türkiye ,
ayhanyavuzozdemir@hakkari.edu.tr / ORCID: 0000-0002-2601-2486

Giriş / Introduction

Dünyada ve ülkemizde eğitim kademelerine ve alanlarına yönelik yapılandırma çalışmaları ile eğitim-öğretim süreçlerinden daha fazla verim elde etmenin amaçlandığı görülmektedir. Yabancı dil eğitimi açısından konuyu ele alan Polat'ın (2006) savunduğu görüşe göre eğitimin diğer alanlarında olduğu gibi yabancı dil eğitiminde de yenileşme girişimlerinin amacı, öğrenim-öğretim etkinliklerini daha etkili hale getirebilmektir. Sorunları çözmek amacıyla yapılan yeniliklerin etkili olabilmesi ise neyin, neden ve ne yönde değişime ihtiyacı olduğunun doğru analiz edilmesine bağlıdır. Bu gerçek, yabancı dil eğitimi sürecini her açıdan ele almayı, bu sürecin yapısını ve işleyişini irdelemeyi gerektirmektedir (s.448). Söz konusu gereklilik kapsamında yabancı dil eğitimine ilişkin ele alınması önemli unsurlardan birisi yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirim sürecidir. Büyükgöze Kavas ve Bugay (2009) eğitim sisteminin temel öğeleri arasında yer alan öğretmenlerin öğrencileri etkileme gücünün diğer öğelerden daha fazla olduğunu ve onların nitelikli yetiştirilmesi sayesinde eğitimin kalitesinin artırılabilceğini savunmaktadırlar (s.19). Ülkemizde ihtiyaç duyulan nitelikli öğretmen yetiştirme görevini eğitim fakülteleri üstlenmektedir. Bu fakültelerin amacı Özcan'nın (2011) düşüncelerine göre, bireysel yeteneklerini geliştirmiş, gereken alan ve meslek bilgisine, genel kültüre sahip, dünyayı ve ülkesini tanıyan, demokrasi bilinci olan, doğayı koruyan, milli ideallere bağlı, kendini mesleğine adanmış, öğrenciler için model olabilecek ve onları Türkiye'yi çağdaş medeniyet seviyesinin üzerine taşıyabilecek niteliklerle donatacak öğretmenler yetiştirmektir. Bunun için öğretmen adaylarının bu amacı gerçekleştirmelerini sağlayacak bilgi, beceri ve değerleri kazandıran bir öğretmen yetiştirme lisans programının, yani Türkiye'ye özgü, ama aynı zamanda uluslararası standartlarda bir öğretmen yetiştirme lisans programının uygulanması gereklidir (s.59). Öğretmen adaylarına uygulayacakları mesleklerine yönelik bilgi ve deneyimi kazandıran öğretmen yetiştiren kurumların önemine dikkat çeken Tapan (2001) söz konusu kurumlarda uygulamaya konulan programların bilimsel veriler çerçevesinde çağın değişen koşulları ve ülke gereksinimlerine göre sürekli yenilenmesinin nitelikli öğretmen yetiştirimi için ön koşul olduğunu ifade etmekte ve Almanca öğretmenlerinin yetiştirim sürecinin verimli hale getirilmesinin Almanca öğretiminde daha verimli uygulamaları beraberinde getireceğini vurgulamaktadır (s.42-43). Bu kapsamda bu programların oluşturulmasına yönelik yapılan çalışma ve düzenlemelerde öğretmen yetiştiriminde etkili olan kimi alanlarla ilgili çatışmaların yaşandığı gerçekliği belirginleşmektedir. Çalışmada öncelikle aşağıdaki bölümde öğretmen yetiştirim sürecine etki eden söz konusu çatışma alanları üzerinde durulmuştur.

Kuramsal Çerçeve: Öğretmen Yetiştiriminde Etkili Olan Çatışma Alanları

Ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sisteminde gerçekleştirilen yeniden yapılanma çalışmaları, bazı çatışma alanları kapsamında öğretmen yetiştirimine yön veren paradigmalardan önemli ölçüde etkilenmiştir. Söz konusu çatışma alanlarında ileri sürülen görüşlerin yeniden yapılanma çabalarına etkileri, belirli oranda içinde yaşanan zamanın sosyo-politik ortamına göre biçimlenmiştir (Yıldırım, 2011, s.8). Almanca öğretmeni yetiştirimi açısından bakıldığında bu durum Polat ve Tapan'ın (2013) "Her eğitim süreci gibi Almanca öğretmeni yetiştirme süreci de ucu açık, değişen koşullar ve yaşanan sorunlar ışığında yeniden gözden geçirilerek değiştirilmesi ve gereksinimler doğrultusunda yeniden yapılandırılması gereken bir süreçtir" (s.257) ifadeleri ile açıklanabilir. Yıllardan beri nitelikli öğretmen yetiştirme beklentilerinin, ülke koşulları

ve uluslararası standartların dikkate alınması sonucunda Almanca öğretmeni adaylarının yetiştirim sürecinin şekillendirilmesinde bu çatışma alanlarının etkili gözlemlenmiştir. Yıldırım (2011) öğretmen eğitimi kapsamında etkili olan dört çatışma alanından söz etmektedir: (1) konu alan-öğretmenlik meslek bilgisi çatışması, (2) kuram-uygulama çatışması, (3) standardizasyon-çeşitlilik çatışması, (4) teknisyen-uzman öğretmen çatışması. Bunlardan ilk olarak konu alanı-öğretmenlik meslek bilgisi çatışma alanı üzerinde durulmuştur.

Konu Alanı-Öğretmenlik Meslek Bilgisi Çatışması

Öğretmen yetiştirimini ve öğretmen yetiştirme lisans programlarının şekillendirilmesini etkileyen konu alanı-öğretmenlik meslek bilgisi çatışma alanıyla örtüşecek şekilde Tapan (2001) Almanca öğretmeni yetiştiriminde iki farklı bakış açısının izlendiğini belirtmektedir. Bu bakış açılarından birisine göre Almanca öğretmeni yetiştiriminin Alman dili ve edebiyatı bölümlerindeki kuramsal dersler ve bu bölümlerin yöntemleri ile gerçekleştirilmesi savunulmaktadır. Bu bölümlerin programlarında yer alan kuram ağırlıklı edebiyatbilimi, edebiyat tarihi, edebiyat yöntemleri, dilbilim, kültür tarihi, dil tarihi gibi derslere katılan öğrenciler Alman dili ve edebiyatı konusunda yoğun bilgi edinmektedirler. Bu öğrenciler Almanca öğretmenliğini meslek olarak seçtiklerinde güçlü filolojik bilgilerinden yararlanarak başarılı Almanca öğretmenliği yapabileceklerdir (s.45). Bu bakış açısında yer verilen filolojik alan bilgisi dersleri konu alanı kapsamına girmektedir. Tapan'a (2001) göre bilen öğretir düşüncesine dayanan bu bakış açısının karşısında yer alan görüş ise Almanca öğretmenliği bir meslektir ve mesleki eğitim ön plana alınmalıdır anlayışıdır. Bu görüşte kuramsal bilgi yerine mesleğe dönük uygulamaların ders programlarının oluşturulmasında öncelikli olduğu, kuramsal filolojik alan bilgisi derslerinin Almanca'yı öğretme eylemine katkı sağlaması koşuluyla yarar sağladığı ve bu koşulla programda yer almasının anlamlı olduğu savunulmaktadır. Uygulama ağırlıklı bir yaklaşımın söz konusu olduğu bu bakış açısında öğretmen adaylarının Almanca bilgi ve dil becerilerinin mesleki ihtiyaçlara göre geliştirilmesi, onlara Almanca öğretiminin uygulamalı derslerle gösterilmesi, gerekli yöntem ve tekniklerin tanıtılması ve uygulamalara olanak sağlanması önemlidir (s.46). Öğretmenlik meslek bilgisi kapsamına giren bu görüşlere göre öğretmen adayları alan bilgisinin yanı sıra ders kitapları, okul ve ders programı, öğrenci özellikleri, öğrenci merkezli öğrenme, okulun ve sınıfın sosyal ve kültürel özellikleri, sınıf yönetimi gibi alanlarda yetiştirilmeli ve eğitim sürecinde yaşayabilecekleri sorunlarla ilgili bakış açıları geliştirilmelidir. Ayrıca geleneksel yöntemlerin yanında konuya özgü yöntemler öğretmenlik meslek bilgisi açısından önemlidir. Öğretmenlik meslek bilgisi anlayışını benimseyen eğitimciler, konu alanı bilgisinin pedagojik bilgi ve becerilerle öğretilmesi gerektiği düşüncesini savunurlar (Yıldırım, 2011, s.9). Almanca öğretmenliği lisans programları bu düşünceler çerçevesinde şekillendirildiğinden doğrudan öğretmenlik meslek bilgisi kapsamına girmektedir. Söz konusu programlar oluşturulurken konu alanına öğretmenlik meslek bilgisi anlayışının bir ögesi olarak yer verilmektedir. Çalışmada incelenen Almanca öğretmenliği lisans programlarında konu alanı dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler ayrıntı yapılarak değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Kuram-Uygulama Çatışması

Nitelikli öğretmen yetiştirimi noktasında etkisi görülen bir diğer çatışma alanı kuram-uygulama çatışmasıdır. Almanca öğretmenliği lisans programlarının Almanca öğretmeni adaylarının yetkin bir şekilde yetişmesini sağlayabilmesi için kurama ve uygulamaya yönelik içeriklerin bir bütün oluşturması gerekmektedir. Bu bütünlüğün sağlanabilmesinde oluşturulan programlarda kuramsal derslerin uygulama ile özdeşleştirilmesinin ve öğretmenlik stajının önemi büyüktür. Kuramsal derslerin uygulamaya dönük işlenmesi ve Almanca öğretmeni adaylarının mesleğini kendi öğrenme süreçlerinde deneyimlemesi meslekle ilgili kazanımlar edinmelerini ve mesleği tanımalarını mümkün kılmaktadır. Öğretmenlik mesleğiyle gerçek anlamda tanışma fırsatını ancak uygulama okullarında yürütülen okul stajı sayesinde yakalamaktadırlar. Okul stajına yönelik öğretmen yetiştirme lisans programlarına konulan “Öğretmenlik Uygulaması” dersi ile ilgili olarak Yücel-Toy (2015) öğretmenlik eğitimi sürecinde her öğretmen adayının deneyimlemesi gerektiğini, uygulama süreci, süresi, yaklaşımında farklılar söz konusu olsa da, her öğretmen yetiştirme lisans programında yer aldığını belirtmektedir. Bu nedenle, tüm dünyada yıllardan beri araştırma konusu olduğunu ifade etmektedir (s.38). “Öğretmenlik Uygulaması” dersi için Orhan (2020) öğretim sürecine odaklanma imkânı sunulduğunda öğretmen adaylarını olumlu etkileyebileceğini, bu derste onların hem ders içeriğini aktarmaya yönelik metodolojik adımları inceleme ve uygulamalarının hem de öğretmenlerin öğrencilerle sınıfta iletişimlerini gözlemlemelerinin önemli bir husus olduğunu dile getirmektedir. Bu dersin, öğretmen adaylarının öğretmen gözlüğü ile ders sürecine bakmasını sağladığına dikkat çekmektedir (s.2797). Konuyla ilgili Yücel’in (2018) görüşlerine göre öğretmen adayları eğitimleri sürecinde farklı okullarda becerilerini uygulama ve bilgilerini aktarabilme imkânı yakalamaktadır. Okul stajı sayesinde öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini yoğun biçimde deneyimlemekte, dersin aşamalarını planlamakta, uygulamakta, bilgilerini yansıtmakta ve değerlendirmektedirler. Bu anlamda okul stajı yabancı dil olarak Almanca öğretmeni adayları için gerçek öğretmenlik mesleğine giriş ve deneyim toplamaya yönelik bir temel oluşturmaktadır (s.171). Uygulama sürecinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle, okulla, öğrencilerle ve öğretmenlerle tanıştığını söyleyen Çetintaş ve Genç (2005) onları uygulama okuluyla tanıştıranın fakültedeki öğretim elemanı olduğunu, tanışmada görev ve sorumluluklar, karşılıklı beklentiler ile ilgili konuşulmasının fakülte-okul işbirliğinin sağlıklı yürütülmesini sağlayacağını dile getirmektedirler. Onlara göre öğretmen adaylarına öğretmenlik davranışı edinebilecekleri elverişli ortamın sağlanması uygulama okulunun en önemli görevi iken adayın sorumluluğu okul yönetimi ve meslektaşları ile yakın işbirliği içinde olmalarıdır. Bunların yanında mesleki yeterlik kazanmaları için öğretmen adaylarının hizmet içi eğitim, toplantı ve okulu ilgilendiren diğer etkinliklere katılması gerektiğinden bahsetmektedirler (s.78). Bu tür etkinliklere katılımların sağlanması ile Almanca öğretmeni adaylarının hedeflenen mesleki yeterliklere uygun nitelikte yetiştirilebilmesi adına önemli adımlar atılmış olacaktır. Bu noktada Almanca öğretmenliği lisans programlarında kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanabilmesi için okul stajına yönelik derslere yeterli oranda yer verilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca uygulama okullarında yürütülen okul stajı ile kuramsal dersler arasında geçişin sağlanması amacıyla derslerin uygulama odaklı yürütülmesi önemli bir noktadır. Dolayısıyla kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanmasında kilit rol üstlenecek kişiler arasında programda yer alan

derslerin yürütücülerinin bulunduğu gerçekliğinin altı çizilmelidir. Bu saptamalardan hareketle uygulamaya konulacak programlarda kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanabilmesi çabasının başarıya ulaşmasının, programı oluşturanlara, ders yürütücülerine, uygulama okulunda yapılan okul stajına ve bu stajın gerçekleştirilmesinde paydaşlar arasında koordinasyonun sağlanmasına bağlı olduğu düşüncesine varılabilir.

Standardizasyon-Çeşitlilik Çatışması

Öğretmen yetiştiriminde etkili olan bir diğer çatışma standardizasyon temelli anlayış ve farklılaşmayı savunan çeşitlilik anlayışları arasında yaşanmaktadır (Yıldırım, 2011). Standardizasyon temelli anlayışa göre “Standartlar bir sistemin gereklerini ortaya koyar ve öğretmen eğitimi programlarının nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için asgari taşıması gereken özellikleri belirtir” (Kaya, 2016, s.19). Almanca öğretmeni adaylarının üniversiteye kabulü, onların yetiştirilmesine yönelik ortak programların uygulanması, ders içerikleri, kazandırılmak istenilen beceriler, programdaki derslerin yürütücüleri, fakülte-okul işbirliği gibi Almanca öğretmeni yetiştirim sürecinin öğeleri arasında bütünlük oluşturmaya yönelik düzenlemeler standardizasyon anlayışına örnek olarak verilebilir. Bu yaklaşımla yetiştirilen Almanca öğretmenlerinin niteliklerinin artırılması ve eğitimin kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Bu anlamda öğretmen yetiştiriminde ortaya konulan standartlar ortak hedeflere ulaşmada yol gösterici özellikleri ile öne çıkmaktadır. Standartlara dayalı eğitim konusunda Özcan (2011) “Öğretmen eğitimi programlarının her türlü eğitim faaliyetleri ilgili devlet kurumları, uzman meslek kuruluşları ve öğretmen eğitimi uzmanları tarafından belirlenen standartlara göre yapılacaktır” (s.48) ifadelerini kullanmaktadır. Bu tür yaklaşımlar çerçevesinde belirlenen standartların katı bir şekilde uygulanması öğretmen yetiştirilmesine tek boyutlu yaklaşılmasına neden olabilmektedir. Yıldırım’ın (2011) düşüncelerine göre nitelikli öğretmenin tanımının tek olduğu standardizasyon yaklaşımına göre söz konusu tanım kapsamında oluşturulacak öğretmen yetiştirme lisans programları standartlaştırılabilir. Buna karşın nitelikli öğretmenin tek bir tanımı olmayacağını savunan çeşitlilik yaklaşımı farklı özellikleri olan kişilerin aynı düzeyde nitelikli olabileceğinin altını çizer. Programlarda standardizasyona gerek olmadığı görüşünü benimseyen bu anlayışa göre çeşitlilik öğretmen eğitimi programlarının karşılaştırılması bakımından büyük imkânlar sağlar. Eğitimin doğasında var olan çeşitliliğin öğretmen eğitiminde de olması doğal olduğundan standart bir programı uygulama çabası yerine ortamın sunduğu koşulları dikkate alan ve yürütücülerin güçlü taraflarını programa yansıtmasını sağlayan çeşitlilik anlayışı bu yaklaşımda savunulmaktadır (s.14). Konu alanı-öğretmenlik meslek bilgisi çatışması, kuram-uygulama çatışması ve standardizasyon-çeşitlilik çatışmasının yanında öğretmen yetiştiriminde etkili olan bir diğer çatışma, öğretmenlik mesleği nasıl uygulanmalı? sorusuyla ilişkilendirilerek ele alınması gereken teknisyen-uzman öğretmen çatışmasıdır.

Teknisyen-Uzman Öğretmen Çatışması

Öğretmen adayları, mesleği uygulamaları açısından teknisyen öğretmen ve uzman öğretmen olmak üzere iki farklı anlayış doğrultusunda yetiştirilebilmektedir. Tezgiden Cakcak (2016) öğretmenlerin karar vermeye yetkili bireyler olmadığı, denetlenmesi gerektiği görüşünün benimsendiği teknisyen öğretmen anlayışında öğretmen

adaylarının sınırlı ölçüde öğretmenliği deneyimleme ve yaratıcılıklarından faydalanarak kendi yöntemlerini geliştirme şansları olduğunu belirtmektedir. Teknisyen öğretmen anlayışı ile ilgili Yıldırım (2011) öğretmenden temel yeterliklere hâkim, programı standart olarak uygulamaya koyan, belirli yeterliklere göre denetlenebilir, rehberliğe ihtiyacı olan, eksikliğinin eğitim yoluyla tamamlanabilir ve uyumlu olmasının beklenir olduğunu ifade etmektedir. Uzman öğretmen anlayışına göre ise öğretmenlik mesleğinde araştırmacılığın, sorun çözmenin, eleştirel düşünmenin, kendini değerlendirmenin ve uygulamada çeşitliliğin ön plana çıkarıldığını söylemektedir. Ona göre uzman öğretmenin var olan eğitim koşullarını değerlendirmesi, doğru yöntem ve stratejileri belirleyebilmesi gerekir. Çözüm daima programda veya üst yönetim kademelerinde bulunmaz, bizzat uygulamanın içindedir. Buna en iyi karar verebilecek kişi öğretmendir. Buna karşın teknisyen öğretmen anlayışında, öğretmene esneklik sunulmaz, o daha üst karar mekanizmalarına ve standart programlara bağımlıdır (s.12). Günümüz Almanca öğretmeni yetiştirme anlayışında ve bunun yansımaları bulduğu Almanca öğretmenliği lisans programlarında hedeflenen Almanca öğretmeni adaylarının uzman öğretmenler olarak yetiştirilmesidir.

Alanyazında Yer Alan İlgili Çalışmalar

Ülkemizde öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanlarına yönelik en kapsamlı çalışmalardan birisi Yıldırım (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Kuramsal boyutta yürütülen bu çalışmada yer verilen çatışma alanları yukarıda ele alınmıştır. Alanyazında ilgili konu kapsamında ele alınabilecek bir diğer çalışma Tapan'a (2001) aittir. Bu çalışmasında Tapan, yetiştirilmek istenen Almanca öğretmeni profilini, geçerli öğretmen yetiştirme model ve yaklaşımları çerçevesinde irdelemiş ve 1998-1999 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu doğrultuda öğretmen yetiştiriminde etkili olan kimi model, yaklaşım ve eğilimleri birbiriyle karşılaştırarak tartışmaya açmıştır.

Ayrıca alanyazında öğretmen eğitimi sürecinin uygulama boyutuna yönelik öğretmen adaylarının, öğretmenlerin ve öğretmen yetiştiricilerinin görüşlerinin, uzman-teknişyen öğretmen çatışmasının ve öğretmen yetiştirme standartlarının incelendiği çalışmalar bulunmaktadır (Bardak, 2015; Çetintaş ve Genç, 2005; Kaya, 2016; Orhan, 2020; Tezgiden Cakcak, 2016; Yücel, 2018). Bu çalışmalarda çatışma alanlarından birine tamamen, kısmen ya da tek boyutlu olarak değinildiği belirlenmiştir. Öğretmen eğitime yönelik çalışmalarda benimsenen bakış açılarından birisi olan program odaklı araştırmalar için de aynı tespitlerin geçerli olduğu anlaşılmıştır. Bu yönde gerçekleştirilen çalışmaların genelde oluşturulan güncel bir programı tanıtmaya, programların içeriğini ve yapısını incelemeye, programları birbirleriyle karşılaştırmaya, öğrenci, öğretmen ya da öğretmen yetiştiricilerinin bu programlar hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik olduğu ve öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanlarını öğretmen yetiştirme lisans programlarıyla ilişkilendiren güncel bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür (Akdoğan, 2004; Özdemir, 2021a, 2021b; Sayınsoy Özunal, 2009; Serindağ, Aksöz ve Balcı, 2006; Tapan, Polat ve Schmidt, 2000; Uslu, 2008; Yalçın, 2020; Yücel, 2018).

Öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanları üzerine gerçekleştirilen çalışmaların sayısının sınırlı olduğu ve diğer çalışmaların kapsamı gereği bu konuya

kısıtlı ölçüde değinerek ya da bir çatışma alanının tek boyutu üzerine eğilerek gerçekleştirildiği fark edilmiştir. Almanca öğretmenliği lisans programlarına yönelik değişikliklerin çeşitli çatışma alanları kapsamında bir bütünlük içerisinde incelenmesi yaşanan gelişmelerin ve öne çıkan yaklaşımların daha net ve anlaşılır bir şekilde sunulmasını mümkün kılacaktır. Bu gerekçeyle çalışmada öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanları, yıllar içerisinde Almanca öğretmenliği lisans programlarına yönelik gerçekleştirilen değişikliklere nasıl yansımıştır? araştırma sorusu üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede Yıldırım'ın (2001) dile getirdiği çatışma alanları dikkate alınarak bu konun alt boyutlarına ilişkin şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1.Konu alanı dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler çatışması Almanca öğretmenliği lisans programlarında yapılan değişikliklerine nasıl yansımıştır?
- 2.Kuram-uygulama çatışması Almanca öğretmenliği lisans programlarında yapılan değişikliklerine nasıl yansımıştır?
- 3.Standardizasyon-çeşitlilik çatışması Almanca öğretmenliği lisans programlarında yapılan değişikliklerine nasıl yansımıştır?
- 4.Teknisyen-uzman öğretmen çatışması Almanca öğretmenliği lisans programlarında yapılan değişikliklerine nasıl yansımıştır?

Bu sorular üzerinde durularak Almanca öğretmenliği lisans programlarının nasıl bir değişime tabi tutulduğu konusunda değerlendirmelerde bulunulması amaçlanmıştır. Tapan'ın (2001) da belirttiği gibi istenilen donanımına sahip Almanca öğretmenleri, bu donanımların kazandırılmasını amaçlayan eğitim programları ile yetiştirilebilmektedir. Öğretmen yetiştirim sürecinde uygulamaya konulan programların hangi yaklaşım ve modellere göre oluşturulduğunun araştırma konusu yapılması "nasıl bir Almanca öğretmeni" yetiştirilmesi amaçlanıyor sorusuna da cevap olacaktır (s.45). Bu bağlamda çatışma alanları kapsamında Almanca öğretmenliği lisans programlarının ele alınması yetiştirilmek istenilen Almanca öğretmeni profilinde değişen ağırlık noktaları konusunda verilere ulaşılmasını sağlamıştır.

Yöntem

Araştırmacıların başvurmak zorunda oldukları birçok veri kaynağı bulunmaktadır. Bunlar insanlar, dokümanlar, canlı ve cansız varlıklar ile kalıntılar olabilmektedir (Karasar, 2012, s.134). Bu çalışmada dokümanlar veri kaynağı olarak belirlendiğinden araştırma hedefleri doğrultusunda doküman incelemesine başvurulmuştur. Doküman incelemesi araştırma konusuna ilişkin yazılı, işitsel veya görsel materyallerin analiz edilmesidir. Bu tür araştırmalarda araştırma sorusu ve amacına göre hangi dokümanlara veri kaynağı olarak başvurulacağı belirlenmektedir. Dokümanlara elektronik şekilde de erişilebilmesi önemli bir avantaj sağlamaktadır (Balaban Salı, 2018, s.151-152).

Araştırmanın Modeli

Almanca öğretmenliği lisans programlarının öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanları kapsamında nitel araştırma perspektifiyle ele alındığı bu çalışma betimsel araştırma modeline sahiptir. Bu yönde bir bakış açısıyla gerçekleştirilen çalışmada doküman incelemesine başvurulması çeşitli avantajlar sağlamıştır. Doğrudan gözlem ve

görüşmenin olanaklı olmadığı nitel araştırmalarda ya da araştırmanın geçerliğini artırmak için görüşme ve gözlem gibi yöntemlerin yanında çalışılan araştırma sorusuna ilişkin dokümanlar da araştırma kapsamına alınabilmektedir. Diğer bir ifadeyle doküman incelemesi tek başına bir araştırma yöntemi olabilir ya da ondan diğer nitel araştırma yöntemlerine ilave bilgi kaynağı olarak faydalanılabilir. Nitel çalışmalarda etkili şekilde kullanılması gereken bilgi kaynakları olan dokümanlar yoluyla gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan ihtiyaç duyulan veriye ulaşılabilir. Bu sayede doküman incelemesi zaman ve para tasarrufu sağlayabilmektedir. Bunun yanında kolay ulaşılamayacak özneler söz konusu olduğunda önemli bir bilgi toplama yöntemidir. Tepkisellik söz konusu olmaz, uzun süreli analizler yapılabilir, geniş bir örneklem oluşturulmasına imkân sağlar ve nitelikli veri kaynağı olarak araştırmalarda incelenebilirler. Ayrıca araştırmacı araştırma problemine ilişkin düşüncelerini kendi seçtiği ortamda yazıya dökülebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.189-190).

Veri Toplama Süreci

Çalışmada incelenecek dokümanlara erişim sağlamak için internetten faydalanılmıştır. Bilgiye ulaşmak için birçok fırsat sunan internet daha önceki yazılı bilgileri bir araya getiren ve araştırmacıların kullanımına sunan günümüz iletişim teknolojilerinin sağladığı bir olanaktır. İnternet yoluyla bilgiye ulaşmanın bilinen web adreslerinin doğrudan aranması ya da arama motorları ile web adresine ve bilgiye erişilmesi olmak üzere toplam iki farklı yolu bulunmaktadır (Aziz, 2013). Bu çalışmada arama yapılacak dokümanlarla ilgili anahtar kelimeler Google arama motorunda taranmış, ulaşılan seçenekler arasında yer alan YÖK'ün internet sitesinden 1998³, 2006⁴, 2018⁵ yıllarında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarına ve program oluşturma konusunda 2020 yılında Eğitim Fakültelerine yapılan yetki devri kararına⁶ yönelik dokümanlara erişilmiştir. İlgili dokümanlar araştırmacı tarafından detaylı şekilde okunarak veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin araştırma problemine, kuramsal veya pratik açıdan çözüm önerilerinin üretilmesini sağlayacak şekilde işlenip çözümlenmesi ve yorumlanması gerekmektedir. Araştırmanın özgünlüğü bu noktada ortaya çıkar ve bir bütünlüğe kavuşur (Karasar, 2012, s.197). Ulaşılan verilerin çözümlenmesi için betimsel analize başvurulmuştur. Betimsel analizde veriler daha önceden belirlenen tema veya

³ Bkz. YÖK (1998). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf>.

⁴ Bkz. YÖK (2007). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari.pdf>.

⁵ Bkz. YÖK (2018a). Almanca Öğretmenliği Lisans Programı. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Almanca_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf ve YÖK (2018b). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf.

⁶Bkz. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/egitim-fak%C3%BCltelerine-yetki-devri.aspx>.

boyutlar dikkate alınarak özetlenir ve yorumlanır. Ulaşılan bulguları yorumlamak için atıflara başvurulur, neden-sonuç ilişkileri kurulur. Betimsel analizin gerçekleştirilmesi süreci dört aşamadan oluşur. Çalışmada bu aşamalar takip edilerek gerçekleştirilen veri analiz süreci şu şekilde işlemiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021):

a)Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma: Almanca öğretmenliği lisans programlarının çatışma alanları kapsamında sistemli bir şekilde analiz edilebilmesi için ulaşılan verilerin Yıldırım (2011) tarafından dile getirilen öğretmen yetiştirme süreçleri üzerinde etkili olan çatışma alanlarına göre sınıflandırılmasına karar verilmiştir. Yapılan bu tercihte bahsedilen çatışma alanları kapsamında genel olarak program içeriklerinin tamamının sınıflandırılabilmesi ve bu haliyle programların farklı yönleri ile incelenmesine olanak tanıyacak bir yapıya sahip olması belirleyici olmuştur.

b)Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi: Almanca öğretmenliği lisans programlarına ilişkin her bir çatışma alanı kapsamında hangi verilerin ele alındığı aşağıda açıklanmıştır.

Konu alanı dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler çatışması: Konu alanı dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler ayrımını dikkate alarak Almanca öğretmenliği lisans programlarını değerlendirmek amacıyla öncelikle programlardaki derslerin nasıl kategorize edileceği belirlenmiştir. Alan bilgisi, pedagojik alan bilgisi ve pedagoji bilgisi olmak üzere öğretmenlikle ilgili üç temel bilgi ve yeterlik alanının olduğunu belirten Saraç (2018) alan bilgisinin, öğretmenin öğreteceği konularda sahip olduğu bilgisini ifade ettiğini, pedagoji bilgisinin öğretmenin eğitim ve öğretime yönelik genel ilke ve yöntemlere hâkim olmasını içerdiğini belirtmektedir. Pedagojik alan bilgisinin ise alan bilgisi ve pedagoji bilgisi arasında köprü görevi üstlendiğini dile getiren Saraç'a göre "Pedagojik alan bilgisi, konu alanının nasıl öğretileceğine ilişkin bilgi türünü kapsamakta olup bir konuyu başkaları için daha anlaşılır şekilde sunma ve formüle etme becerisidir" (s.6). Ele alınan Almanca öğretmenliği lisans programlarında bu üç temel bilgi ve yeterlik alanına yer verildiği anlaşılmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde bu programlarda pedagojik alan bilgisi ve pedagoji bilgisinin yanında filolojik alan bilgisine ne kadar yer verildiği tartışmaya açılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada söz konusu programlardaki konu alanı dışında kalan, mesleki becerileri hem kuramsal hem de uygulama anlamında geliştirmeye yönelik pedagojik alan bilgisi ve pedagoji bilgisi dersleri, öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler olarak adlandırılmıştır.

Kuram-uygulama çatışması: Bu çatışma alanı çerçevesinde Almanca öğretmenliği lisans programlarındaki kuramsal ve uygulama ders saati sayısına, ayrıca okul stajı ders saati sayısına ilişkin verilere yer verilmiş, bunlarla ilgili çözümlenmeler yapılmıştır.

Standardizasyon-çeşitlilik çatışması: Almanca öğretmenliği lisans programlarındaki seçmeli dersler ve diğer derslerin sayısının zaman içindeki durumu karşılaştırmalı olarak sunulmuş, programın uygulanmasına yönelik ilkeler, öğretmen yeterlikleri ve Bologna sürecinin beraberinde getirdiği yenilikler gibi söz konusu çatışma alanıyla ilgili öne çıkan konulara değinilmiştir.

Teknisyen-uzman öğretmen çatışması: Yetiştirilmek istenen Almanca öğretmeni profilindeki değişim, uygulamaya konulan programın bu yöndeki hedefleri ve bu hedefleri amacından saptıran sorunlar bu çatışma alanına yönelik olarak ele alınmıştır.

c)Bulguların tanımlanması: Bu aşamada ulaşılan veriler raporlaştırılmıştır. Söz konusu verilerin anlamlı kılınması için her bir çatışma alanına ilişkin alanyazında yer alan çalışmalara atıflar yapılmıştır.

d)Bulguların yorumlanması: Son aşamada raporlaştırılan bulgular her bir çatışma alanına yönelik başlıklar altında sunulmuştur. Burada bazı çatışma alanlarıyla ilgili tablolara yer verilmiştir. Söz konusu tablolar ve ulaşılan diğer bulgular ilişkilendirmeler yapılarak yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmada geçerliğin ve güvenirlüğün artırılması için ulaşılan veriler yorumlanırken alanyazından atıflara başvurulmuştur. Bunun yanında doküman incelemesi tekniğinin uygulandığı çalışmalarda kaynak olarak kullanılan belgelerde bir değişiklik olmadığından veri toplama aşamasında güvenirlilik en üst düzeyde olabilmektedir (Karasar, 2012). Bu gerçeklik doküman incelemesine başvuru bu çalışmanın güvenirlüğünün yüksek olmasını sağlamıştır. Ayrıca yukarıdaki bölümde veri toplama sürecinin ve ulaşılan verilerin analizinde hangi aşamaların takip edildiğinin açıklanması da çalışmanın güvenirlüğünü artırmıştır.

Bulgular

Konu Alanı Dersleri ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kapsamındaki Diğer Dersler İle İlgili Bulgular

Konu alanı derslerine ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslere yönelik bir değerlendirmede bulunmak amacıyla filolojik alan bilgisi, pedagojik alan bilgisi ve pedagoji bilgisinin kapsamı gözetilerek inceleme konusu yapılan Almanca öğretmenliği lisans programlarının içerikleri aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır:

Tablo.1. Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarının Konu Alanı Dersleri ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kapsamındaki Diğer Dersler Ayrımına Göre Sınıflandırılması

	Filolojik Alan Bilgisi	Pedagojik Alan Bilgisi	Pedagoji Bilgisi	Diğer
Konu Alanı Dersleri	+	-	-	-
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kapsamındaki Diğer Dersler	-	+	+	-
Her İki Alan Kapsamındaki Dersler	+	+	-	-
1998 Yılındaki Programda Seçmeli Dersler	+	+	+	+
2006 ve 2018 Yıllarındaki Programlarda Alan Eğitimi Seçmeli Dersleri	+	+	-	-
Genel Kültür Dersleri	-	-	-	+

İncelenen Almanca öğretmenliği lisans programlarında alan eğitimi kategorisindeki derslerin kimisi filolojik alan bilgisi kimisi de pedagojik alan bilgisi kapsamına girdiğinden, konu alanı dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler gruplarına göre ayrıştırılması yoluna gidilmiştir. Tablo 1’de görüldüğü gibi bu programlardaki filolojik alan bilgisi dersleri konu alanı dersleri grubunda, pedagojik alan bilgisi dersleri, öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler grubunda değerlendirmeye alınmıştır. Pedagoji bilgisi dersleri ve bu kapsamdaki seçmeli dersler de öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersler grubuna dâhil edilmiştir. 1998 yılındaki programda yer alan “Kısa Öykü İncelemesi ve Öğretimi”, 2006 yılındaki programda yer alan “Edebi Metin İnceleme ve Öğretimi I” gibi dersler ise hem filolojik alan bilgisi hem de pedagojik alan bilgisi kapsamına girmektedir. Bu nedenle bu tür dersler, her iki alan kapsamındaki dersler olarak ele alınmıştır. Ayrıca 1998 yılında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programında seçmeli derslere hangi ders kategorisinde yer verildiği kesin olarak belirtilmemiştir. Buna karşın YÖK (1998) tarafından 1998 yılında uygulamaya konulan lisans programlarında mümkün olduğu kadar seçmeli derslere yer verildiği, öğrencilerin alanı dışındaki ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre seçmeli dersleri diğer bölümlerden alabileceği, ancak zorunlu durumlarda seçmeli derslerden en çok ikisinin bölüm içinde verilebileceği belirtilmiştir (s.11). Bu ifadelerle göre farklı kategoriler kapsamındaki seçmeli derslerin 1998 yılındaki programa eklenmesi olasılığı söz konusu olmuştur, bundan dolayı bu programda yer alan seçmeli dersler ayrı bir grup olarak ele alınmıştır. Bunun yanında 2006 ve 2018 yıllarındaki programlarda alan eğitimi seçmeli dersleri, hem filolojik alan bilgisi hem de pedagojik alan bilgisi kapsamındaki derslerden oluşmaları dolayısıyla ayrı bir grup olarak değerlendirilmiştir. Genel kültür kategorisi kapsamındaki dersler söz konusu alanların dışında kalmasına rağmen incelemeye dâhil edilerek programların durumunun bir bütünlük içinde ortaya konulması amaçlanmış, bu nedenle genel kültür dersleri, bu kategorideki seçmeli dersler gözetilerek ayrı bir grup olarak ele alınmıştır. Bu ders gruplarının incelenen programlar içindeki ders saati sayılarına ilişkin frekans değeri ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarında Konu Alanı Dersleri ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kapsamındaki Diğer Dersler İle İlgili Bulgular

	1998		2006		2018	
	f	%	f	%	f	%
Konu Alanı Ders Saati Sayısı	48	29,8	51	30	28	18,4
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kapsamındaki Diğer Derslerin Saat Sayısı	70	43,5	73	42,9	84	55,3
Her İki Alan Kapsamındaki Ders Saati Sayısı	12	7,5	6	3,5	-	-
1998 Yılındaki Programda Seçmeli Ders Saati Sayısı	13	8,1	-	-	-	-
2006 ve 2018 Yıllarındaki Programlarda Alan Eğitimi	-	-	8	4,7	12	7,9

Seçmeli Ders Saati Sayısı

Genel Kültür Ders Saati Sayısı

Toplam	18	11,2	32	18,8	28	18,4
	161	100	170	100	152	100

Yukarıdaki tabloda yer alan bulgulara göre 1998 yılında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programında %29,8 (f=48) ve 2006 yılındaki programda %30 (f=51) olan konu alanı kapsamındaki derslerin ağırlığı 2018 yılındaki programda %18,4'e (f=28) düşürülmüştür. Öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslerin oranı 1998 yılında uygulamaya konulan programda %43,5 (f=70), 2006 yılındaki programda %42,9'dur (f=73). 2018 yılındaki programda söz konusu derslerin oranı %55,3'e (f=84) yükseltilmiştir. Bu oranlar, 1998 ve 2006 yıllarındaki programlarla kıyaslandığında 2018 yılındaki programda konu alanı kapsamındaki derslerin ağırlığının azaltıldığını, öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslere daha fazla ağırlık verildiğini kanıtlamaktadır. Konu alanı kapsamındaki derslerin azalan ağırlığına karşın programın vazgeçilmez unsuru olarak yeteri kadar yer verilmesi gerektiği anlayışına göre bu düzenlemeye gidildiği görülmektedir. Uygulamaya konulan her üç programda konu alanı derslerine ve bunlardan daha fazla olacak şekilde öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslere ağırlık verilmesi Almanca öğretmeni adaylarının mesleki becerilerinin geliştirilmesine önem verildiğine işaret etmektedir. Ayrıca tablo 2'deki bulgulara göre her iki alan kapsamındaki dersler 1998 yılındaki programda %7,5 (f=12) ve 2006 yılındaki programda %3,5 (f=6) oranında bulunmaktadır. Hem edebiyatbilimine hem de yabancı dil olarak Almanca öğretiminde edebiyatın kullanımına yönelik bu dersler 2018 yılındaki programa konulmamış, bunun yerine sadece yabancı dil olarak Almanca öğretiminde edebiyatın kullanımına yönelik pedagojik alan bilgisi kapsamındaki dersler bu programa eklenmiştir. Bunun dışında 1998 yılında uygulamaya konulan programda seçmeli derslerin oranının %8,1 (f=13), alan eğitimi seçmeli derslerinin 2006 yılında uygulamaya konulan programdaki oranının %4,7 (f=8) olduğu belirlenmiştir. Hangi çatışma alanındaki seçmeli derslerin programa ekleneceği kararının anabilim dallarının tercihine bırakıldığı 2006 yılındaki program, öğrencilerin ihtiyaçlarına ve akademisyenlerin isteklerine göre derslerin belirlenebilmesine olanak tanımıştır. 2018 yılındaki programa bakıldığında alan eğitimi seçmeli derslerinin oranı %7,9'a (f=12) çıkarılmıştır. Bu programda alan eğitimi seçmeli dersleri, seçmeli ders havuzundan ve bu havuza anabilim dallarının isteği ile eklenen ve dönem içinde açılan derslerden öğrencilerin seçim yapabileceği şekilde oluşturulmuştur. 1998 yılındaki seçmeli derslerle karşılaştırıldığında alan eğitimi kategorisindeki seçmeli derslere 2018 yılındaki programda %7,9 oranında yer verilmesi, filolojik alan bilgisi ve pedagojik alan bilgisinden hangisine ihtiyaç duyuluyorsa ona göre programın içeriğinin şekillendirilebilmesini daha çok olanaklı kılmıştır.

Tablo 2'deki genel kültür derslerinin oranı ile ilgili bulgulara bakıldığında, 1998 yılında uygulamaya konulan programda %11,2 (f=18), 2006 yılındaki programda %18,8 (f=32) ve 2018 yılındaki programda %18,4 (f=28) oranlarında bu derslere yer verildiği görülmektedir. Bu oranlar, 1998 yılındaki programla kıyaslandığında 2006 ve 2018 yıllarındaki programlarda genel kültür derslerine daha fazla ağırlık verildiğine işaret etmektedir. Bu alana ağırlık verilirken 2006 yılındaki programda her iki alan kapsamındaki derslerin oranı azaltılmış, 2018 yılında bu dersler tamamen programdan

kaldırılmış ve aynı zamanda konu alanı kapsamındaki derslerin oranı düşürülmüştür. Genel anlamda bu değişikliklerle oluşan boşluğun 2006 yılındaki programda genel kültür ve 2018 yılındaki programda öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslerin oranının yükseltilmesi yönünde kullanıldığı saptanmıştır. Bu durum uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarında konu alanının ağırlığının giderek azaltıldığı, genel kültür derslerine ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslere daha fazla ağırlık verildiği anlamına gelmektedir.

Özetle belirtmek gerekirse Almanca öğretmenliği lisans programlarındaki derslerin çoğunun konu alanı derslerinden ve öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslerden oluştuğu, öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer dersleri içeren pedagojik alan bilgisi ve pedagoji bilgisi derslerinin oranının konu alanına yönelik filolojik alan bilgisi derslerinden özellikle 2018 yılındaki programda önemli ölçüde yüksek olduğu ve hangi alana daha fazla ağırlık verileceğini belirleyen unsurlar arasında 1998 yılındaki programda seçmeli derslerin, 2006 ve 2018 yıllarındaki programlarda alan bilgisine yönelik seçmeli derslerin de olduğu saptanmıştır. 1998 yılındaki programın seçmeli dersleri, 2006 ve 2018 yıllarındaki programların alan eğitimi seçmeli dersleri arasından konu alanı derslerinin mi yoksa öğretmenlik meslek bilgisi kapsamındaki diğer derslerin mi seçileceğini belirleyen faktörler YÖK'ün veya anabilim dallarının öngördüğü çerçevede programa eklenen seçmeli derslerin içeriği, yeteri kadar seçmeli dersin açılması ve bunları seçen Almanca öğretmeni adaylarıdır.

Kuram-Uygulama Çatışması ile İlgili Bulgular

Uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarının oluşturulmasına etki eden bir diğer çatışma alanı kuram-uygulama çatışmasıdır. Söz konusu programlarla ilgili dokümanların incelenmesi sonucunda bu çatışma alanı kapsamında program içerikleri kuramsal dersler, uygulama dersleri ve okul stajı olarak üç grupta sınıflandırılmıştır. Bu bakış açısıyla ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur:

Tablo 3. Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarında Kuram-Uygulama Çatışması İle İlgili Bulgular

			1998		2006		2018	
			f	%	f	%	f	%
Kuramsal	Ders	Saati	133	82,6	142	83,5	138	90,8
Sayısı								
Uygulama	Ders	Saati	14	8,7	18	10,6	2	1,3
Sayısı								
Okul Stajı	Ders	Saati	14	8,7	10	5,9	12	7,9
Sayısı								
Toplam			161	100	170	100	152	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde her üç programda yer alan derslerin büyük oranda kuramsal olduğu görülmektedir. Bu derslerin oranı 1998 yılındaki programda %82,6 (f=133), 2006 yılındaki programda %83,5 (f=142) ve 2018 yılındaki programda %90,8'dir

(f=138). Bu durum öğrencilerin yeterli düzeyde kuramsal bilgi edinmelerinin önünü açmıştır. 1998 yılında uygulamaya konulan programla birlikte bazı kuramsal derslere uygulama saatleri eklenmiştir. Bu derslerin oranının 1998 yılında uygulamaya konulan programda %8,7 (f=14), 2006 yılındaki programda %10,6 (f=18) olduğu ve 2018 yılındaki programda %1,3 (f=2) ile sınırlı tutulduğu belirlenmiştir. Derslerin uygulamaya dönük olarak şekillendirilmesinin mesleki gelişimleri için öğrencilere katkı sağladığı düşünülmektedir. Ancak 1998 ve 2006 yıllarındaki programlarda hem kuramsal derslerin hem de bu derslerin uygulama saatlerinin ders yürütücülerinin insiyatifi doğrultusunda şekillendirilmesi durumu söz konusu olmuştur. Yani ders saatlerinin kuramsal ya da uygulamalı olarak sınıflandırılmasından ziyade genel olarak ders yürütücüleri derslerin şekillendirilmesi konusunda belirleyici olmuştur. Dolayısıyla 2018 yılındaki programda uygulamalı ders saati oranının %1,3 (f=2) ile sınırlı tutulmasının gerekçesi dersin adı ve içeriği arasındaki tutarsızlığın önüne geçilmesi yönünde bir adım olarak değerlendirilebilir.

İncelenen Almanca öğretmenliği lisans programlarında kuram-uygulama bütünlüğünü sağlamak amacıyla başvuru yollarından bir diğeri okul stajı derslerine yer verilmesidir. Özcan (2011) konuların ezberlenmesi yerine anlayarak öğrenilmesi gerektiğini, öğrencilerin öğrendikleri bilgiyi sınıf dışı ortamlarda kullanabilmesinin ve uygulamaya dökebilmesinin öğrendiklerini kavramsal olarak anlamalarına ve organize etmelerine bağlı olduğunu savunur. Ona göre öğrenip gelişmek ve bir konuda yeterli olabilmek için gereken, olguların ve düşüncelerin kavramsal bir uyumla nasıl bir araya geldiğini anlamak, onları uygulayabilmektir (s.122). Bu tür amaçları hedefleyen “Hizmet öncesi eğitim programları öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine hazırlamaktadır. Mesleğe hazırlık öğretmenlik için gerekli olan konu alanı ve mesleki bilgilerini kazanmanın ötesinde edinilen teorik bilgilerin gerçek okul yaşantısına aktarabilmeyi yani uygulamaya dönüştürebilmeyi de kapsamalıdır” (s.3) düşünceleri Bardak (2015) tarafından dile getirilmektedir. Bu anlamda fakültelerde gerçekleştirilecek kuramsal derslerin uygulama ile harmanlanması ve mesleği uygulamaya yönelik ders aktivitelerine başvurulması, Almanca öğretmeni adaylarının gerçek anlamda mesleği uygulamaya başlayacağı okul stajına bir hazırlık olarak görülebilir. Söz konusu hazırlık ne kadar iyi olursa okul stajından Almanca öğretmeni adaylarının faydalanması da o ölçüde etkili olabilecektir. Bu açıdan bakıldığında kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanması programın ilk yılında yer alan derslerin yürütülmesi sürecinde birbiri ile iç içe geçmiş kuram-uygulama birlikteliği temelinde başlayıp programın son yarıyılına kadar aynı şekilde devam eden bir bakış açısının benimsenmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu bakış açısının son adımlarından birisi olarak değerlendirilebilecek uygulama okullarında yürütülen okul stajına en fazla ağırlık verilen program tablo 3’te görüldüğü gibi %8,7’lik (f=14 saat) oranla 1998 yılında uygulamaya konulan iken en az ağırlık verilen program %5,9’luk (f=10) oranla 2006 yılında uygulamaya konulandır. 2018 yılındaki programda bu oranın %7,9’da (f=12) tutulması, 1998 ve 2006 yıllarında uygulamaya konulan programlardaki okul stajı oranları arasında denge sağlanmaya çalışıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Almanca öğretmenliği lisans programlarında okul stajına bu oranlarda yer verilmesinin Almanca öğretmeni adaylarının gerekli becerileri edinebilmesi için yeterli olup olmadığı konusu tartışmaya açıktır. Ancak bu noktada gelecekte oluşturulacak Almanca öğretmenliği lisans programlarında okul stajına daha fazla ağırlık verilmesinin Almanca öğretmeni adaylarının mesleki gelişimlerini olumlu etkileyeceğini söylemek yanlış bir bakış açısı

olmayacaktır.

Genel anlamda ele alındığında 1998 ve 2006 yıllarında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarında kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanabilmesi için kuramsal bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik derslere yer verildiği, bu bilgi ve becerilerin uygulamaya dökülmesini sağlamak amacıyla uygulama saati olan derslerin ve okul stajının programa eklenmesi yoluna başvurulduğu görülmektedir. Bunun yanında 2018 yılındaki programa, önceki programlarda olduğu gibi okul stajına yönelik dersler konulmuş, ancak derslerin kuramsal ya da uygulamalı olması ayrımı bir ders dışında kaldırılmış, bunun yerine derslerin uygulamaya ve mesleki becerilerin geliştirilmesine yönelik yürütülmesi yaklaşımının benimsenmesi gerekli hale gelmiştir. Her üç program kuram-uygulama çatışması kapsamında ele alındığında yapılan bu tür düzenlemelerin programın oluşturulması ile ilgili birtakım standartları beraberinde getirdiği açıkça görülmektedir. Bu kapsamda öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanlarından standardizasyon-çeşitlilik çatışmasına değinmek uygun olacaktır.

Standardizasyon-Çeşitlilik Çatışması İle İlgili Bulgular

1998 yılından önce eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim üyelerinin araştırma alanlarının şekillendirdiği program yapısı fakülteden fakülteye önemli ölçüde farklılaşırken, bu programların standart olan yönü Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği pedagoji bilgisi⁷ dersleridir. Bu programlar alan dersleri ve genel kültür dersleri açısından ele alındığında ise bir standartlaşma sağlanmamıştır. 1998 yılındaki yeniden yapılanma ile program çeşitliliği azaltılarak aynı alana öğretmen yetiştiren programların derslerinde benzer şekillendirmelere gidilmiş ve derslerin ayrıntılı tanımlamaları yapılmış, derslerin kapsadığı konuların bile standartlaştırılması amaçlanmıştır. Böylece 1998 yılından önce üniversiteler arasında farklılık gösteren ders tanımları konusunda standart içeriğe yer verilmiştir (Yıldırım, 2011, s.11-12). Ayrıca 2003 yılından beri ülkemizin Avrupa Yükseköğretim Alanı içinde yer alması dolayısıyla lisans programlarının öğrenme çıktılarının tanımlanması, bu çıktılara ulaşmak için öğretilecek konular, bu konuların işlenmesi için ne kadar süreye ihtiyaç olduğunun ve kullanılacak yöntemlerin belirlenmesi ve öğrenme çıktılarının aynı yöntemlerle ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda eğitim fakültelerinin birtakım ortak standartlara sahip olması gerekmektedir (YÖK, 2007, s.7). Bologna sürecinin beraberinde getirdiği eğitim fakülteleri bünyesindeki anabilim dallarının ders kataloğu/AKTS bilgi paketlerinde eğitim türü, hedefleri, alınacak derece, program yeterlikleri, kabul ve mezuniyet koşulları gibi bilgilere yer verilmesi yaklaşımı, şeffaf biçimde öğretmen yetiştiriminde çeşitli standartlar oluşturulmasının göstergesi olarak kabul edilmektedir. Uygulamaya konulan programlarda yer alan derslerin içeriği ve kazanımları ile ilgili bilgilerin açık bir şekilde paylaşılması ve bu sayede öngörülen

⁷ Almanca öğretmenliği lisans programlarında bulunan dersler alan eğitimi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür dersleri olarak kategorize edilmektedir. Bunlardan alan eğitimi ve öğretmenlik meslek bilgisi kategorileri, öğretmen yetiştirimine etki eden çatışma alanlarından birisinin tarafları olan konu alanı ve öğretmenlik meslek bilgisi ile örtüşmemektedir. Bu durum konuyla ilgili kavram karmaşası yaşanmasına neden olabileceğinden programlardaki dersleri sınıflandırmak için kullanılan üç kategoriden birisi olan öğretmenlik meslek bilgisi kavramı yerine çalışmada pedagoji bilgisi kavramı kullanılmıştır.

yönerge ile uygulama arasında uyuşmanın sağlanması amaçlanmıştır.

2018 yılında uygulamaya konulan öğretmen yetiştirme lisans programlarında alan eğitimi derslerine %45-50, pedagoji bilgisi derslerine %30-35 ve genel kültür derslerine %15-20 oranında yer verilerek öğretmen yetiştirme lisans programları arasında çekirdek müfredat oluşturulmuştur. Eşdeğerlik, yatay geçiş, çift ana dal eğitimi gibi durumlarda yaşanabilecek kredi ve AKTS uyumsuzluklarını gidermek amacıyla pedagoji bilgisi ve genel kültür derslerinin ulusal kredileri ve AKTSleri bütün programlarda eşitlenmiştir. Öğretim elemanlarına ders bilgi paketlerinin hazırlanması sürecinde yardımcı olması ve içerikler açısından yükseköğretim kurumlarında asgari bir standartlaşma sağlanması amacıyla lisans programlarına derslerin kısa içerikleri eklenmiştir (YÖK, 2018b). Ayrıca 1998, 2006 ve 2018 yıllarında uygulamaya konulan öğretmen yetiştirme lisans programlarının nasıl uygulanacağı ile ilgili bir standart oluşturmak amacıyla başvuru bir diğer yol, söz konusu programların uygulamaya konulmasına ilişkin YÖK tarafından temel ilkeler ve uygulama esaslarının belirlenmesidir. Bahsedilen bu tür düzenlemeler tüm öğretmen yetiştirme lisans programları, dolayısıyla Almanca öğretmenliği lisans programları arasında uygulama bütünlüğü oluşturmak, Almanca öğretmeni adaylarının yetiştirme sürecine bir takım standartlar getirerek kaliteyi artırmak ve karmaşa yaşanmasının önüne geçmek amacıyla yapılan çalışmalara örneklerdir.

Standartlaşmaya yönelik bu örneklerin yanında Almanca öğretmeni adaylarını yetiştirmek için uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarında çeşitlilik anlayışı doğrultusunda önemli düzenlemelere gidilmiştir. Kısmi farklılaştırmalara olanak sağlanması amacıyla seçmeli derslerin 1998 yılındaki programa eklenmesi ve sonraki programlarda bu derslerle ilgili değişikliklere gidilmesi bu kapsamda değerlendirilebilecek düzenlemelerdendir. Bu çatışma alanı kapsamında ele alınan üç programdaki seçmeli derslerle ilgili bulgular aşağıda yer alan tabloda bulunmaktadır:

Tablo 4. Almanca Öğretmenliği Lisans Programlarındaki Seçmeli Dersler İle İlgili Bulgular

	1998		2006		2018	
	f	%	f	%	f	%
Seçmeli Derslerin Sayısı	5	10	6	10,3	16	24,6
Diğer Derslerin Sayısı	45	90	52	89,7	49	75,4
Toplam	50	100	58	100	65	100

Tablo 4'te yer alan bulgulara göre 1998 yılında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programında seçmeli derslerin toplam ders sayısı içindeki oranı %10'dur (f=5). Bu programda hangi kategoride seçmeli derslerin olabileceği belirtilmemiştir. 2006 yılındaki programda alan eğitimi ve genel kültür kategorilerinde

yer verilen seçmeli derslerin toplam ders sayısı içindeki oranı %10,3 (f=6) iken 2018 yılındaki programda alan eğitimi, pedagoji bilgisi ve genel kültür kategorilerinde bulunan seçmeli derslerin toplam ders sayısı içindeki oranı %24,6'ya (f=16) çıkarılmıştır. 1998 ve 2006 yıllarındaki programlara esnek bir yapı kazandırarak çeşitliliği sağlamak amacıyla yer verilen seçmeli derslerin sayısı ve oranı birbirine yakın olmasına rağmen 2018 yılındaki programda bu derslerin sayısı ve oranı önemli ölçüde artırılmıştır. Söz konusu programda seçmeli derslerin sayısı ve oranında artışa gidilmesi ile çeşitlilik anlayışı daha çok vurgulanmıştır. Bunun yanında seçmeli derslerin belirli esaslara göre uygulanması ve seçmeli dersler dışında kalan ve programda daha fazla yer bulan dersler ile ülke genelindeki anabilim dalları arasında uyum oluşturma anlayışının benimsenmesi sürdürülmüştür. Yapılan düzenlemeler ele alınan üç programın genel olarak standardizasyon ağırlıklı şekillendirildiğine işaret etmektedir. Yıldırım (2013) ülkemizde öğretmen yetiştirme lisans programlarının YÖK tarafından belirlenmesi nedeniyle programlarda oluşan standardizasyonun farklı eğitim fakültelerinin, farklı yaklaşımlar geliştirmesini ve bu yaklaşımların karşılaştırılmasını engellediğini söylemektedir (s.183). İlerleyen süreçte bu tür eleştirileri gidermek amacıyla çeşitlilik anlayışına ilişkin daha farklı adımların atıldığı görülmektedir.

Bu anlamda çeşitlilik anlayışı doğrultusunda ele alınması gereken konulardan birisi 2020 yılında YÖK tarafından eğitim fakültelerine program oluşturma konusunda yetki devri kararının verilmesidir (<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/egitim-fak%C3%BCltelerine-yetki-devri.aspx>). Bu karar sayesinde Almanca öğretmeni adaylarını yetiştiren Alman dili eğitimi anabilim dalları alan eğitimi, pedagoji bilgisi ve genel kültür kategorilerinde belirlenen sınırlılıklar kapsamında kendi özgün programlarını oluşturabilme yetkisi elde etmişlerdir. Tüm Alman dili eğitimi anabilim dallarına kendi programlarını oluşturabilme fırsatı verilmesi, oluşturulacak programlarda yer alacak dersler konusunda katı standartlaşmanın önüne geçilmesine ve program zenginliği sağlanmasına yönelik bir adımdır. Almanca öğretmeni adaylarının yetiştirilmesi amacıyla farklı Almanca öğretmenliği lisans programlarının oluşturularak uygulamaya konulması uzman öğretmenler yetiştirebilmek için farklı bakış açılarının hayata geçirilebileceği anlamına gelmektedir. Değişen mesleki beklentiler doğrultusunda nitelikli Almanca öğretmeni yetiştirimi için uygulamaya konulacak programların oluşturulmasında çeşitliliğin artırılmasını sağlayabilecek bu düzenleme, geliştirilecek farklı programların karşılaştırılması olarak araştırma konusu yapılmasını ve ulaşılan sonuçların yetkin programların oluşturulması sürecinde gözetilmesi fırsatının ortaya çıkmasını mümkün hale getirmiştir.

Buna karşın günümüzde öğretmen adaylarına yetiştirme süreçlerinde belirli temel mesleki yeterliklerin kazandırılması önemli bir konu olarak dikkate alınmaktadır. Söz konusu yeterlikler yetiştirilen öğretmen adaylarının ulusal ve uluslararası standartlarda mesleği uygulayabilmelerini sağlayacak ana unsurlardan birisidir. Bu bakış açısına göre uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programları yoluyla yetiştirilen Almanca öğretmeni adaylarına belirli mesleki yeterliklerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bahsedilen öğretmen yeterlikleri ve önemi şu şekilde ifade edilmektedir:

Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin “öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmek için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmaktadır. Eğitim alanında tasarlanan hedeflere ulaşabilmek, bu sürece yön

veren öğretmenlerin nitelik ve yeterlikleriyle yakından ilişkilidir. Eğitim alanında hayata geçirilen bir yenilik öğretmenler tarafından öğrenme ortamlarına yansıtılmaz ise tasarlanan hedefe ulaşamayacağı açıktır. Öğretmenlerin temel yeterliklere sahip olması, öğrencilerin başarılarını artırmanın ve kişisel gelişimlerini sağlamalarının anahtarlarından biridir. Bu yüzden hızla değişen dünyada, öğretmenlerin gelişimini teşvik etmek, yeterliklerini ve yeteneklerini artırmak hayati öneme sahiptir (MEB, 2017, s.4).

Bu görüşlerin Almanca öğretmenliği lisans programının uygulamaya konulması sürecinde dikkate alınması, yetiştirilen Almanca öğretmeni adaylarına mesleklerini icra ederken ihtiyaç duyacakları temel donanımların kazandırılması bakımından oldukça önemlidir. Genel anlamda bakıldığında kazandırılması hedeflenen mesleki yeterlikler ile Alman dili eğitimi anabilim dallarında yetiştirilen Almanca öğretmeni adaylarının belirli mesleki standartlara ulaştırılması, ancak kendi özellikleri ve öğrenme deneyimlerine göre mesleğin uygulayıcıları olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu konuda Yıldırım'ın (2011) dile getirdiği "Çeşitlilik yaklaşımına göre tek bir ideal öğretmen tanımı yapılamaz. Farklı özelliklere sahip kişiler aynı düzeyde nitelikli öğretmen olarak tanımlanabilir" (s.14) düşüncesi uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarına yansıyan standardizasyon-çeşitlilik çatışmasının hangi hedeflere yönelik şekillendirilmesi gerektiğini göstermektedir. 1998 yılından 2018 yılına kadar geçen sürede yapılan düzenlemelerle Almanca öğretmenliği lisans programına ilişkin bir taraftan standartlar oluşturulduğu, diğer taraftan seçmeli dersler yoluyla esnekliği mümkünleştirerek çeşitlilik anlayışına olanak sağlamanın hedeflendiği görülmüştür. Kısaca belirtmek gerekirse programlar ile ilgili yapılan düzenlemeler aracılığıyla, hem program oluşturulması, uygulanması, hedeflenen kazanımlar ve yetiştirilen Almanca öğretmeni adaylarına temel yeterliklerin kazandırılması konularında belirli standartlar ortaya konulmuş, hem de programlarda yer alan seçmeli dersler ile belirli bir ölçüde onların kendi özelliklerine göre mesleği uygulayabilecek biçimde yetiştirilmesi amaçlanmıştır. 2020 yılında program oluşturma konusunda yapılan yetki devrinin ise Almanca öğretmenliği lisans programlarının oluşturulmasında standardizasyon temelli anlayışın etkisini azaltmaya, ancak gerektiği ölçüde de bu anlayışa başvurulmasını ve çeşitlilik anlayışının ağırlık kazanmasını sağlamaya yönelik bir karar olduğu anlaşılmaktadır. Bu karar ile Almanca öğretmeni adaylarının kişisel özelliklerini mesleki yönde geliştirmelerinin ve mesleğe bireysel farklılıkları ile zenginlik katabilmelerinin daha fazla olanaklı hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Teknisyen-Uzman Öğretmen Çatışması ile İlgili Bulgular

Şimdiye kadar ele alınan öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanlarına bakıldığında günümüzde filolojik alan bilgisi karşısında pedagojik alan bilgisi ve pedagoji bilgisinin, standardizasyon karşısında çeşitlilik anlayışının ve kuramın yanında uygulamanın Almanca öğretmenliği lisans programlarında önem kazandığı görülmektedir. Ancak bu bakış açısının programa yansıtılmasında nitelikli Almanca öğretmeni yetiştirimi hedefi doğrultusunda her bir alana yeteri kadar ağırlık verilmesi gerektiği yaklaşımı yapılan düzenlemelerde öne çıkmaktadır. Söz konusu düzenlemelerin temel amaçlarından birisi Almanca öğretmeni adaylarının uzman öğretmen anlayışı doğrultusunda yetiştirilmesidir. "Yenilenen programlar, kendisine söyleneni yapan teknisyen öğretmen yerine, problem çözen ve öğrenmeyi öğreten

öğretmenleri yetiştirmeyi hedeflemektedir” (YÖK, 2007, s.10). Uygulamaya konulan programlarla uzman öğretmenlerin yetiştirilmesi amaçlanmasına rağmen öğretmen adaylarını teknisyen öğretmen olmaya yönelten birtakım koşullara dikkat çeken Yıldırım (2011) öğretmenlik mesleğinin teknisyenlik boyutunu ön plana çıkaran bir unsur olarak öğretmenliğe giriş sınavlarından (KPSS) söz etmektedir. Bu sınavlarda yer alan çoktan seçmeli sorular öğretmen yetiştirme lisans programlarındaki belirli derslere yönelik olduğundan, bu tür soruların öğretmen adaylarının neye odaklanacağını belirlediğine ve derslerin içeriğini bu yönde şekillendiren eğitim fakültelerinin bulunduğuna dikkat çekmektedir. Öğretmen alımında mesleğin teknisyenlik boyutuna yönelten bu tür standart testlerin yetersiz olması nedeniyle öğretmenlik mesleğinde uzmanlığı yordayabilecek alternatif değerlendirme yaklaşımına yönelen ülkeler de söz konusudur. Ayrıca 2004-2005 yıllarında Milli Eğitim programlarının yapılandırıcı felsefeye göre yeniden şekillendirilmesi uzman öğretmen ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Buna karşın KPSS sınavları ile ölçülen ve öğretmenlik meslek bilgisini standart bilgilerle sınırlayan anlayış ve yeni programların beraberinde getirdiği uzman öğretmen ihtiyacı birbiri ile örtüşmemektedir. Bunun yanında üst öğrenim kademesine geçiş için başvuru SBS ve YGS gibi sınavlar teknisyen öğretmen anlayışına yönelişe sebep olmaktadır. Öğretmenlerden beklentiler sınavlar yoluyla biçimlenmekte ve öğretmen eğitimi bundan olumsuz etkilenmektedir (s.13).

Çalışmanın kapsamı gereği bu düşünceler Almanca öğretmeni adaylarının yetiştirimi açısından ele alındığında uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarının yapılandırıcı felsefeye dayandığı ve Almanca öğretmeni adaylarının uzman öğretmen anlayışına yönelik yetiştirilmesinin hedeflendiği görülmektedir. Buna rağmen Almanca öğretmeni adaylarının ve öğretmenlerinin teknisyen öğretmen anlayışını benimsemelerine neden olan bazı faktörlerin varlığı söz konusudur. Öğretmen adaylarının üniversiteye kabulünde genel olarak alternatif değerlendirme yaklaşımları yerine standart test sonuçlarının dikkate alınması bu tür faktörlerdendir. Öğretmen yetiştiren bazı alanlara öğrenci kabulünde standart testlerin yanında özel yetenek sınavlarının da dikkate alınması bu sorunlara yönelik çözümler üretilebileceğini göstermektedir. Bunun yanında Almanca öğretmeni adaylarının mezuniyetleri sonrasında mesleğe atanmalarında standart test sonuçlarının dikkate alınması da teknisyen öğretmen anlayışına yönelişe sebep olmaktadır. Bu tür test sonuçlarının yanında sözlü sınav uygulamalarına öğretmen atama süreçlerinde başvurulmaktadır. Ancak bu sınav uygulamalarında öngörülemeyen güçlükler ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda yaptıkları çalışmada Koşar vd. (2018) Türkiye’de öğretmen atamalarında sözlü sınav başvurulmasının ilkesel olarak yerinde bir karar olmasına karşın uygulamada yaşanan güçlüklerden bahsedilebileceğini ifade etmişler ve söz konusu güçlüklerin giderilmesine yönelik çözüm önerilerinde bulunmuşlardır.

Kısacası, uzman öğretmen yetiştirimini amaç edinen Almanca öğretmenliği lisans programları uygulamaya konulmasına karşın yetiştirim, atanma ve mesleği icra etme süreçlerinde benimsenen bazı bakış açıları, Almanca öğretmeni adaylarının ve Almanca öğretmenlerinin teknisyen öğretmen anlayışına yönelmeleri riskini beraberinde getirmektedir. Bu durum Almanca öğretmeni yetiştirimine yönelik programların oluşturulması, uygulanması, hedeflenen öğretmen profili ve öğretmen alımı süreci gibi unsurların kendi arasında uyumsuzluk içinde bulunan taraflarının olduğuna işaret etmektedir. Büyükgöze Kavas ve Bugay’ın (2009) da ifade ettiği gibi öğretmen

adaylarının gelişimini olumsuz yönde etkileyen faktörler söz konusuysa bunlara çözüm üretilmesi nitelikli öğretmen yetiştirilmesi için gerekli olduğundan (s.19) Almanca öğretmeni adaylarının yetiştirilmesinde ve Almanca eğitiminde kalitenin artırılması için de yukarıda bahsedilen unsurlar arasındaki uyumsuzlukların giderilmesinin önemi büyüktür. Buna karşın bu yönde amaçlarla yapılan uygulamalarda çeşitli güçlükler yaşanabilmektedir. Bu noktada Almanca öğretmeni adaylarının üniversiteye kabulü, yetiştirilmesi, mesleğe atanması ve mesleklerini uygulamaya dökmesi süreçlerinin her birinin birçok faktörden etkilenmekte olduğu, sorunlara çözüm getirmek amacıyla yapılan uygulamalarda beklenmeyen olumsuzlukların yaşanabildiği, bu nedenle bu süreçlerin kendi aralarında her açıdan uyumlu hale getirilmesinin kolay olmadığı gerçeklikleri unutulmamalıdır. Bu süreçler ile ilgili yapılan araştırmalarda yukarıda bahsedilen uyumsuzluklara benzer sorunların ortaya konulması ve bu uyumsuzlukların giderilmesi amacıyla yapılan uygulamalarda yaşanan güçlüklerle yönelik öneriler sunulması gerekli durum ve konularda çözümlerin üretilmesine fayda sağlayacaktır.

Sonuç

Ülkemiz eğitim sisteminde öğrenim gören öğrencilerin donanımlı ve nitelikli bireyler olarak mezun olması amaçlanmakta, bu amaca ulaşmak adına mesleğini en iyi şekilde uygulayabilen nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik düzenlemelere gidilmektedir. Tüm öğretmen yetiştirme alanlarında olduğu gibi Almanca öğretmeni yetiştirilmesinde de uygulamaya konulan programlarla ilgili ihtiyaçlar doğrultusunda zaman zaman düzenlemeler yapılmaktadır. Bu süreçte öğretmen yetiştirilmesinde etkili olan çeşitli çatışma alanlarının oluşturulan programlarda yansımaları bulunduğu görülmektedir. Bu çatışma alanlarının uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarına nasıl yansıtılacağını belirleyen temel ölçütlerden birisi ülkemizin öğretmen yetiştirme politikalarıdır. Polat (1995) aday öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik uygulamaya konulan programlar nasıl bir temele dayandırılmalı, nasıl bir çerçeve üzerine kurulmalıdır? sorularının nasıl bir öğretmen yetiştirme istiyoruz? sorusuyla birlikte ele alınması gerektiğini ifade etmektedir (s.203). Bu anlamda incelenen programlardaki dersler öğretmen yetiştirme politikalarına göre değerlendirilecek olunursa yapılan düzenlemelerle gittikçe artan ölçüde pedagojik alan bilgisine ve pedagoji bilgisine önem verildiği, filolojik alan bilgisine daha az ağırlık verilmesi yoluna gidildiği anlaşılmaktadır. Bu bakış açısının temelinde Tapan (2001) tarafından ifade edilen “filolojik alan bilgisi Almanca öğretmen adaylarının eğitim sürecinde öğretmenlik mesleği üst-amacını desteklediği ölçüde gereklidir, hatta kaçınılmazdır; ancak Almanca öğretmeni yetiştirilmesinde tek alan olarak yeterli değildir” (s.47) düşüncesine yönelik bakış açıları yer almaktadır. Başka bir anlatımla hedef dil ile ilgili bilgilerle donatılmış ve bu bilgileri öğrencilere aktaran öğretmen profilinden bu bilgileri yeteri kadar kazanmış, dersleri öğrenciler için daha verimli şekillendirebilmeye yönelik mesleki becerilere sahip Almanca öğretmenleri yetiştirmeye doğru uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarının yenilendiği görülmektedir.

İncelenen programlarda kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanabilmesi için bazı kuramsal derslere uygulama saatinin eklenmesi ve uygulama okullarında yürütülen okul stajına yer verilmesi gibi farklı yollara başvurulduğu, ancak 2018 yılından sonra “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersi dışında kuramsal derslere uygulama saatinin eklenmesi yoluna gidilmediği görülmüştür. Bunun sonucunda programda bulunan

derslerin yürütülmesi sürecinde Almanca öğretmeni adaylarına kuramsal donanım kazandırılmasının yanında mesleği tanımaya, benimsemeye ve icra etmeye yönelik uygulamalara başvurulması önemli bir husus haline gelmiştir. Dolayısıyla kuram-uygulama bütünlüğünü sağlamak için 2018 yılındaki programa “Öğretmenlik Uygulaması I” ve “Öğretmenlik Uygulaması II” dersleri konulmasına ek olarak programdaki diğer derslerin uygulamaya dönük şekillendirilmesi beklentisi ortaya çıkmıştır. Oluşturulan programlarda kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanmasına ilişkin bu tür beklentilerin ortaya çıkmasının sebebi Almanca öğretmeni adaylarının uzman öğretmen anlayışına göre yetiştirilmesinin amaçlanmasıdır. Ayrıca Almanca öğretmenliği lisans programları oluşturulurken ve uygulanırken uluslararası koşullara ve ülke gereksinimlerine uygun mesleki yeterliklerin Almanca öğretmeni adaylarına kazandırılması hedefinin gözetilmesi gerekmektedir. Uzman öğretmen anlayışına göre yetiştirilmesi amaçlanan Almanca öğretmeni adaylarına söz konusu anlayışa yönelik mesleki uygulamalar ve kuram-uygulama bütünlüğünün sağlandığı programlar yoluyla hedeflenen becerilerin kazandırılacağı öngörülebilir. Bu bağlamda çalışmada, son yıllarda yapılan program düzenlemeleri sonucunda oluşturulacak Almanca öğretmenliği lisans programlarının uygulamaya konulması ile yetiştirilen Almanca öğretmeni adaylarının bir taraftan mesleki beceri anlamında belirli standartlara erişmesinin, diğer taraftan uzman öğretmen olmanın göstergesi olarak öğretim sürecini çeşitlendirebilen, sorunlara özgün çözümler üretebilen ve koşullara göre bu süreci öğrenciler için verimli hale getirebilen öğretici olabilmesinin hedeflendiği belirlenmiştir. Buradan hareketle Almanca öğretmeni yetiştirimi için oluşturulacak programlarda öğretmen yetiştiriminde etkili olan farklı çatışma alanlarının birbiri ile etkileşimlerinin göz önünde bulundurulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak burada vurgulanması gereken bir nokta Almanca eğitimi açısından orta ve yükseköğretim kademeleri arasındaki etkileşimin ve Almanca öğretmeni atama sürecinin Almanca öğretmenliği lisans programlarının hedeflerinin dikkate alınarak şekillendirilmesinin oldukça önemli olduğudur.

Almanca öğretmenliği lisans programlarının amacı uzman öğretmen yetiştirmek olmasına karşın öğretmen alımında uygulanan sistemde olduğu gibi birtakım düzenlemeler Almanca öğretmeni adaylarının ve öğretmenlerinin teknisyen öğretmen anlayışını benimsemesine sebep olabilmektedir. Bu saptamalardan anlaşılacağı gibi öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanlarına ilişkin düzenlemelerin sadece yükseköğretimin gereksinimlerinin gözetilerek yapılması bu konuda istenilen başarıya ulaşılamaması riskini yaratacaktır. Bu düşüncelerden her bir çatışma alanı kapsamında yaşanan etkileşimlerin yanında farklı nedenlerin bu çatışma alanlarına ve dolayısıyla hedeflenen Almanca öğretmeni yetiştirimine etkide bulunduğu anlaşılmaktadır. Eğitim kavramı ile akıllara eğitilecek kişiler ve bu kişileri eğiten kurumların geldiğini belirten Sayın’a (1990) göre ilk çocukluk yıllarında kişileri eğiten aile göz önünde tutulmazsa örgütlenmiş eğitimin, ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarındaki öğretim kadrosunun hedeflenen amaçlara ulaşmak için izlediği yol ve uygulamaya konulan yöntem sonunda gerçekleştiği bilinmektedir. Eğitimin bu öğelerin toplamı olmadığını, birbirleriyle kaynaşarak oluşturdukları bir bütün olduğunu savunan Sayın, eğitim olgusunu oluşturan bu öğelerin birbirinden ayrı ayrı ele alınmasının olanaksız olduğunu söylemektedir (s.25). Bu düşünceler temelinde nitelikli Almanca öğretmeni yetiştiriminde gözetilmesi gereken bakış açıları arasında farklı kademelerdeki eğitim-öğretim, bu kademeler arası geçişte uygulanacak yöntem, öğretmen adaylarının

seçilmesi, yetiştirilmesi ve atanması gibi süreçlerin birbirine daha iyi şekilde entegre edilmesi ve bu süreçlerde ortaya çıkan sorunların etraflıca ele alınarak çözümlerin üretilmesi anlayışının bulunduğu sonucuna varılmıştır. Böyle bir bakış açısı sayesinde Almanca öğretmen adaylarının yetiştirme sürecinde uygulamaya konulan Almanca öğretmenliği lisans programlarının daha uygun şekillendirilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler anlamlı olacaktır. Bu açıdan bakıldığında nitelikli Almanca öğretmeni yetiştirebilmek için uygulamaya konulan programlara çatışma alanlarının nasıl yansıtılacağını belirlerken kapsayıcı bir şekilde konuyu ele almanın tüm eğitim kademelerinde yürütülen Almanca dersleri için faydalı olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu konuya yönelik yapılacak bilimsel çalışmalarda öğretmen yetiştirime ilişkin yeni yaklaşım ve modellerin ortaya konulması, yetkin düzeyde Almanca öğretmenliği lisans programlarının oluşturulması ve uygulanması için yarar sağlayabilecektir. Örnek olarak Yıldırım'ın (2011) öğretmen yetiştirme paradigmalarına yönelik sınıflandırmalarına dayanarak Şendağ ve Gedik (2015) tarafından oluşturulan "Öğretmen Yetiştirme Üniversite Destek Modeli (ÖYÜD)" gösterilebilir. Bu model iş başında öğrenme, çeşitlilik ve uzman öğretmen anlayışlarını bir araya getiren bir yapıya sahiptir. Kuram temelli anlayış yerine okullarda yaparak-yaşayarak öğrenme stratejisini benimseyen bu modelde, ön planda deneyimi değerlendirmenin olduğu, kuram ve uygulamanın eş zamanlı öğrenildiği bir öğretmen yetiştirme anlayışı önerilmektedir. Eğitim fakültelerinde standart programlar yerine, farklı öğrenme koşullarını göz önünde bulunduran esnek ve çeşitlilik esasını temel alan bir sisteme göre yürütülecek modelde uzman öğretmen yetiştirme anlayışı usta-çırak ilişkisi doğrultusunda gerçekleştirilebilecektir (s.85). Bu modeli de dikkate alarak çalışma sonucunda yapılacak önerilerden birisi donanımlı Almanca öğretmeni yetiştirebilmek adına filolojik alan bilgisine yeterli ölçüde yer veren, pedagojik alan bilgisine ve pedagoji bilgisine vurgu yapan, uygulama odaklı, temel mesleki yeterlikleri kazandırmayı hedefleyen ve kendi özgünlükleri ile uygulayabildikleri öğretmenlik mesleğine çeşitlilik katabilen uzman öğretmen yetiştirime yönelik kapsayıcı programların oluşturulmasıdır. Bunun yanında Almanca öğretmeni adaylarının uygulama odaklı yetiştirilmesi adına kuramsal derslerin mesleki beceri kazandırmayı hedefleyen pratiklerle gerçekleştirilmesinin ve okul stajının öneminin programın oluşturulması ve yürütülmesi sürecinde göz önünde tutulmasının bir gereklilik olduğunu vurgulamak yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Öğretmen yetiştirme lisans programlarının oluşturulmasına ilişkin 2020 yılındaki yetki devri kararı ile diğer öğretmen yetiştirme alanlarında olduğu gibi Almanca öğretmeni yetiştirme alanında da programların oluşturulması konusunda anabilim dallarının daha fazla yetkilendirilmesi yoluna gidilmiş ve çeşitlilik anlayışına ağırlık verilmiştir. Almanca öğretmenliği lisans programlarının yapısını belirleyen bu düzenlemeyle standardizasyon anlayışının etkisinin azaltıldığı, buna karşın Almanca öğretmenliği mesleğiyle ilgili uluslararası ve ulusal standartların gözetilmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. Görülüyor ki YÖK'ün 2020 yılındaki yetki devri kararı ile nitelikli Almanca öğretmeni yetiştirilmesi amacıyla standardizasyon ağırlıklı programlar yerine ortak amaçlara yönelik, ancak çeşitlilik anlayışına ağırlık veren birbirinden farklı programların oluşturulması yolu tercih edilmiştir.

Çalışmada öğretmen yetiştiriminde etkili olan çatışma alanları kapsamında Almanca öğretmenliği lisans programlarında yapılan değişiklikler incelenmiştir. 1998, 2006 ve 2018 Almanca öğretmenliği lisans programlarının ve program oluşturma konusunda

eğitim fakültelerine yapılan yetki devri kararının araştırma konusu yapılması çalışmanın kapsamlı bir boyuta taşınmasına kapı aralamış, bu durum aynı zamanda çalışmada kullanılan yöntemin doküman incelemesi ile sınırlı tutulmasının gerekçesini oluşturmuştur. Bu konuda gelecekte yapılacak çalışmalarda okul yöneticilerinin, Almanca öğretmenlerinin, Almanca öğretmeni yetiştiricilerinin, Almanca öğretmeni adaylarının ve Almanca öğrenen öğrencilerin ihtiyaç, beklenti ve görüşlerinin ele alınması programla ilgili değişikliklerin alanda nasıl yansımaları bulduğunun daha iyi analiz edilmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda güncel düzenlemelere göre oluşturulan programların değerlendirilmesi, kuram-uygulama bütünlüğünün sağlanmasına ilişkin gereksinimlerin ya da uzman öğretmen anlayışına yönelik öğretmen yetiştirimini engelleyen sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla paydaş görüşlerinin araştırma konusu yapılması önerilebilir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Ithenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Ithenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Kaynakça / References

Akdoğan, F. (2004). Das neue Ausbildungsprogramm für Deutschlehrer an türkischen Universitäten-kompatibel und zukunftsträchtig?. *Info DaF*, 31 (4), 475-482. DOI: 10.1515/infodaf-2004-0409.

Aziz, A. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri* (7. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Balaban Salı, J. (2018). Verilerin Toplanması. A. Şimşek (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (s.134-161). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Bardak, Ç. (2015). *Öğretmen Eğitim Programının Uygulama Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi.

Büyükgöze Kavas, A. ve Bugay, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Hizmet Öncesi Eğitimlerinde Gördükleri Eksiklikler ve Çözüm Önerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 13-21. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11118/132968> (Erişim Tarihi: 25.01.2022).

Çetintaş, B. ve Genç, A. (2005). Almanca Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Görüş ve Deneyimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 75-84. http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/shw_artcl-767.html (Erişim Tarihi: 21.01.2022).

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/egitim-fak%C3%BCltelerine-yetki-devri.aspx>. (Erişim Tarihi: 28.01.2022).

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (23. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kaya, M. (2016). *Öğretmen Yetiştirme Standartları Konusunda Bir Sistemik Literatür İnceleme* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Koşar, D., Er, E., Koşar, S. ve Kılınc, A., Ç. (2018). Öğretmen Atamalarında Sözlü Sınav Uygulamasının Değerlendirilmesi: Atanan ve Atanamayan Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Dayalı Nitel Bir Analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 47 (218), 135-161. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/39856/471544> (Erişim Tarihi: 28.01.2022).

MEB (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. https://oygm.meb.gov.tr/dosyalar/StPrg/Ogretmenlik_Meslegi_Genel_Yeterlikleri.pdf (Erişim Tarihi: 03.02.2022).

Orhan, A. (2020). Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi'nde Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Almanca Öğretmen Adaylarının ve Lise Öğrencilerinin Deneyimleri. *Turkish Studies - Education*, 15(4), 2785-2800. DOI:10.47423/TurkishStudies.44870.

Özcan, M. (2011). *Bilgi Çağında Öğretmen Eğitimi, Nitelikleri ve Gücü-Bir Reform Önerisi*. Ankara: TED İktisadi İşletmesi.

Özdemir, A. Y. (2021a). Almanca Öğretmenliği Lisans Programı İle İlgili Güncel Gelişmeler. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 9 (3), 21-42. DOI: 10.29228/ijlet.52202.

Özdemir, A. Y. (2021b). 2018 Yılında Uygulamaya Konulan Almanca Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi. G. Gürçay (Ed.), *Karadeniz 6. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı İçinde* (s.98-112). UBAK.

Polat, T. (1995). Günümüz Koşullarında Almanca Öğretiminin İşlevi ve Aday Öğreticilerin Yetiştirimi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 9, 199-206. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuaded/issue/1039/11711> (Erişim Tarihi: 21.01.2022).

Polat, T. (2006). Değişimler ve Yenileşmeler Bağlamında Çok Öğeli Bir Süreç Olarak Yabancı Dil Eğitimi. M. Karakuş ve M. Oralış (Ed.), *Bellek, Mekan, İmge Prof. Dr. Nilüfer Kuruyazıcı'ya Armağan İçinde* (s.446-455). İstanbul: Multilingual.

Polat, T. ve Tapan, N. (2013). Almanca Öğretmeni Yetiştirme Süreci Üzerine Düşünceler. In: S. Uysal Ünalın, N. Tanış Polat & M. T. Öncü (Hrsg.), *Von Generation zu Generation: Germanistik-Festschrift für Kasım Eğit zum 65. Geburtstag* (S.255-260). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Saraç, Y. (2018). Sunuş. *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları İçinde*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf (Erişim Tarih: 28.01.2022).

Sayın, Ş. (1990). Çağdaş Eğitimde Amaç ve Yöntem. J. Baysal, N. İpşiroğlu, Z. İpşiroğlu ve Ş. Özil (Yazı Kurulu). *Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim İçinde* (s.25-36). İstanbul: Cem Yayınevi.

Sayınsoy Özünel, B. (2009). Länderbericht Türkei. In: M. Çakır, C. Merten, B. Sayınsoy Özünel, T. Polat & N. Tapan (Hrsg.), *Tagungsdokumentation zum Symposium Perspektiven zur Neustrukturierung der Studiengänge Deutsch als Fremdsprache in Südosteuropa* (S.125-136). İstanbul: Eşit Ofset.

Serindağ, E., Aksöz, A. S. ve Balcı, T. (2006). 1998-1999 Eğitim Öğretim Yılında Uygulamaya Konulan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Örneği. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 1-13.

Şendağ, S. ve Gedik, N. (2015). Yükseköğretim Dönüşümünün Eşiğinde Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sorunları: Bir Model Önerisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 72-91. DOI: 10.17943/etku.35232.

Tapan, N. (2001). Eğitimde Yeniden Yapılanma Çerçevesinde Almanca Öğretmenlerinin Yetiştirme Sürecine Eleştirel Bir Bakış. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 13, 41-56. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuaded/issue/1045/11811> (Erişim Tarihi: 21.01.2022).

Tapan, N., Polat, T. & Schmidt, H. W. (Hrsg.) (2000). *Berufsbezogene Deutschlehrerausbildung-Dokumentation zum Workshop am 26./27. Mai 2000 in Istanbul*. İstanbul: Publikationen des Türkischen Deutschlehrerverbandes.

Tezgiden Cakcak, Y. (2016). Öğretmen Eğitiminin Temel Sorunsalı: Nasıl Bir Öğretmen Yetiştirmeyi hedefliyoruz? *Eleştirel Pedagoji*, 8(43), 60-68. http://www.elestirelpedagoji.com/FileUpload/ks7397/File/elestirel_pedagoji_sayi_43.pdf (Erişim Tarihi: 25.01.2022).

Uslu, Z. (2008). Deutschlehrausbildung in der Türkei: Neustrukturierung und Curriculumrevision. *Info Daf*, 35 (4), 401-411. DOI:10.1515/infodaf-2008-0404

Yalçın, C. (2020). Almanca Öğretmen Adaylarının 2018-2019 Öğretim Yılı Lisans Programına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği. *Turkish Studies - Education*, 15(1), 375-384. DOI:10.29228/TurkishStudies.41423.

Yıldırım, A. (2011). Öğretmen Eğitiminde Çatışma Alanları ve Yeniden Yapılanma. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1 (1), 1-17. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936084.pdf> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).

Yıldırım, A. (2013). Türkiye’de Öğretmen Eğitimi Araştırmaları: Yönelimler, Sorunlar ve Öncelikli Alanlar. *Eğitim ve Bilim*, 38 (169), 175-191. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1935/506> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YÖK (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf> (Erişim Tarih: 28.01.2022).

YÖK (2007). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari.pdf> (Erişim Tarih: 28.01.2022).

YÖK (2018a). *Almanca Öğretmenliği Lisans Programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Almanca_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf (Erişim Tarih: 28.01.2022).

YÖK (2018b). *Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf (Erişim Tarih: 28.01.2022).

Yücel, M. S. (2018). Ansichten von Lehramtskandidaten und Lehrkräften der Deutschlehrausbildung im Hinblick auf das Schulpraktikum am Beispiel der Universität Trakya. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 6 (2), 169-182. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/diyalog/issue/42128/507236> (Erişim Tarihi: 25.01.2022).

Yücel-Toy, B. (2015). Türkiye’deki Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Araştırmalarının Tematik Analizi ve Öğretmen Eğitimi Politikalarının Yansımaları. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 23-60. DOI: 10.15390/EB.2015.4012.